

Ludovicus Aurelius Perusinus

‘Germanicus’

Tragoedia
(ca. 1602-1612)

Jan-Wilhelm Beck
Institut für Klassische Philologie
Lehrstuhl Lateinische Philologie
Universität Regensburg
Universitätsstraße 31
93040 Regensburg
Juni 2008

Authoris Praefatio

Quicumque haec forte leges carmina, illud te admonitum velim, pleraque omnia lima indigere, ne dicam spongia. scripsi ea ab anno decimo quinto ad vicesimum tertium: ne minime mirum sit, si puerilibus ineptiis sint re-ferta! quoad Germanicum vero tragoediam, illud quoque scias, aptius ni-mirum eam habituram in fine praesertim Agrippinae lamentationes, ni lege cautum esset in Seminario Romano, cuius gratia tragoedia haec fuit con-scripta et inibi data, ut ne in scenam mulieres prodeant. nam scena ultima actus tertii fuit sublata.

Argumentum

[T.] Iulius Caesar a Germanicis victoriis et legionibus, quibus praeerat, Germanicus nuncupatus. missus enim illuc fuerat ab Augusto admodum adolescens, a quo etiam tum Tiberii successor destinatus fuerat; ibi aliquot per annos strenue se gerens, provinciam fere omnem et barbarorum regulos in deditionem accepit et Varianam cladem - hac sub Augusto Romanae legiones sunt duce Quintilio Varo ad interneccionem caesae - non emendavit modo, sed etiam abolevit. hic igitur cum esset exconsul, e Germania ad intercidendum nimium secundae fortunae et gloriae cursum verius quam ad Orientis motus componendos illuc cum classe amandatur et iterum consul creatur. is enim, ut arrogantiae notam et invidiam apud omnes, qua erat comitate morumque facilitate, evitavit, sic apud unum Tiberium eiusque matrem Liviam non effugit. maritimam fere Mediterranei emensus omnem, Tracia, Armenia, Aegypto ceterisque provinciis ac Regnis compluribus perlustratis, ubi et Reges constituit et lites composuit et civitates ac res publicas salutaribus legibus ac institutis recreavit, Antiochiae tandem in Syria conquievit. urbi tum temporis provinciaeque universae praeerat Piso, homo furiosus in paucis et, cui cum Germanico tum publica, tum privata odia intercedebant, connivente Tiberio, Livia vero etiam instigante. occasionem nactus Piso eum de medio tollere constituit: res primum venenis agitur, venena secutus Germanici morbus pericli, ut par erat, plenus, ex quo tamen remediis adhibitis convaluit. ergo legatus consulis - hinc tragoediae fit exordium -, Germanico melius habente, senatum Antiochiensium cogit deque supplicationibus pro salute duci recuperata per Divum pulvinaria decernendis refert, senatu assentiente ludosque praeterea publicos indicente populo festum diem agit. interim Piso, irritis primis conatibus, nova consilia concipit et suadente servo per magum quendam Aegyptium exitium

consuli maturat. dum magus dira carmina et artes adornat suas, Marcus Pisonis filius, conspiratione facta, Germanicum urbem lustrantem vi et armis aggreditur. res turpi Pisonis fuga, Planci vero sodalis caede finitur. hoc maxime facto Piso etiam pater una cum asseclis Seleuciam aufugere coguntur. non perinde res mago succedit: is enim vendita prius fide, portentosis etiam in coelo monstris, in aulam insinuat primum sese, denique Germanicum tot victoriis insignem, tot imaginibus inclytum, cui Augustus et triumvir Antonius avi, Tiberius imperator patruus, maiores Claudii erant, cui deinceps et filius Caligula et frater Claudius et ex filia nepos Nero rerum potiti sunt, quamquam degeneres, et iterum consulem et triumphalem pestiferis devotionibus adactum maximo cum urbis orbisque luctu necat. res, uti diximus, Antiochiae peragitur. moritur autem haud multum trigesimum annum egressus, vivente necdum tamen palam degente Christo Domino anno eius videlicet vicesimo secundo.

Personae

Aulus Cecina legatus consulis
 Gn. Piso Syriae praeses eiusque servus
 Chorus ex nobilibus adolescentibus Antiochiensibus
 Magus Aegyptius eiusque Minister
 idem Magus sub persona Vibii Marsi senatoris
 Senatus Antiochiensium
 Tabellarius seu Nuncius Roma ab senatu et Tiberio
 Praefectus castrorum una cum militibus
 Caesar Germanicus consul
 Marcus Pisonis filius
 Plancus eiusdem sodalis
 Agrippina Germanici uxor cum parvis liberis
 Gn. Sentius Senator
 Senex, Agrippinae moderator
 Nuncius
 Praefectus urbis
 Cives

Actus primus Scena prima

Legatus consulis

Leg. Vixdum serenae frontis ingenuum iubar
Roseus Eoo Lucifer tollens freto
Reliquis citatam facibus indicit fugam,
Et summa celeri luce rorantur iuga,
Properaeque dono lucis hilaescit polus. 5
Recepta Superis consuli nostro salus -
Fortuna ni nos ludit - est cordi, reor;
Sed nempe ludit et per alternas vices
Tollit premitque flatque. cui reflet statim
Adversa nunc, secunda mox; eadem et spei, 10
Eadem et timoris artifex, curae et simul
Felicitatis causa fucatae et malae
Securitatis, luctus et risus parens.
Gaudere praesens interim sed nos bonum
Vt cumque frontis nube discussa iubet, 15
Quicquid deinceps diva Rhamnusia coquit.
Aegyptiorum finibus reduces simul
Exceptit urbs haec nomine Antiochi cluens;
Simul atra febris consulem adflixit thoro,
Febrique peior membra percurrens tumor 20
Ignitus; hunc secuta populatrix lues,
Indocile pectus tacita requietis dabat.
Quid tum doceret animus, effari piget,
Quid tum timeret: cuncta cesserunt bene,
Debentur arti multa Paeoniae et Diis. 25
Vtinam hic quiescant asperae Divum minae,
Huc ille toties recidat iteratus metus!
Vanum haud fuisse eventa testantur probe,
Vanum haud futurum voce concordi monent
Tripodes Deorum; quippe post Delon Rhodos, 30
Colophone Clarius et per ambages idem
Et instar horum Memnonis saxum hoc docet.
Adversa sacri stagna per Nili est iter,
Vtrinque priscis margo monumentis stupet,
Hinc busta coelo credita, immanis labor - 35
Stellas lacessunt, scilicet quantus ferax
Assurgit Aemus, Pelion quantus caput
Intonsus album tollit aut humeros Ath[el]os -

Hinc sacra vates templa Memphites colit;
 Cernuntur aedes opere barbarico ducum, 40
 Vestigia tantum dubia servantem solo,
 Cernuntur urbes, quaeque terrarum omnium
 Par est parentem nobili in scena dare.
 Hunc aliquot ante classe devectoros dies
 Semiruta Thebes moenia excipiunt sacrae. 45
 Est urbe media, mira res visu, lapis
 Thorace medium Memnonem reddens tenus;
 Solis sub ortum luce percussus simul,
 Ad patria veluti dona gratatus sciens,
 Praegestientis more dat crepitum simul. 50
 Pectore sub ipso numen haud dubie latet;
 Exin resolvit ora pacatus sacra
 Responsa promens, rite sciteris modo.
 Scitatur et nos rite, quae maneant ducem,
 Populorum amores, urbis atque orbis decus, 55
 Post tot triumphos, orbe post toto vagam
 Aquilam locatam, barbarorum scilicet
 Non indecorum, rite si sapiant, iugum.
 Hoc dedalaeum carmen ad numerum edidit:
 'Si sapis, o siliquam gemina cave prole tumentem, 60
 Propter aquas ortam Fabaris, quam nutrit Orontes.'
 Vt haec recludat mente quis sana, hoc agat,
 Nec fixa facile mente decedunt tamen;
 Haec repetit animus nempe nec missis valet
 Reliquis recenti pervicax uti bono, 65
 Frontem explicare rebus in laetis nequit,
 Interque risus lacrymae iniussae cadunt.
 Propere coactum pergo concilium, pie
 Quo vota nostro sospiti exsolvat, preces
 Delubra qui per cuncta decernat, duci. 70

Scena secunda

Piso, Servus

Piso Et adhuc nefastus halitu coelum inquinat?
 Necdum coactus spiritum impurum expuit?
 Rediviva toties hydra, ramosum malum,
 Faxo, furorem probet et Herculeam manum.
 Lanista foedus fraude non nostra semel 75
 Petitus haeret? superat? etiamnum viget?

	Stringantur enses, tela rapiantur manu, Infesta pilis pila concurrant licet, Alas minaces hinc atque hinc aquilae explicent. Adhibenda vis est omnis, inimicum caput Debetur odio scilicet dudum meo. 80 Non sic residet cordis irati tumor, Non, si quid odia principum aut possunt minae, Non, si quod animus suadet iratus nefas. Ponto tributum flumina negabunt prius, 85 Regerent caducas flumina in fontes aquas, Siculum Pelorus iunget Hesperio latus, Isthmo remota gemina concurrent freta, Zephyrus Eoas, Eurus occiduas domos Invadet ante, feriet Arctoum Notus, 90 Citius profundum Memnonem Boreas ruet! Devota iugulum victima, invito Iove, Renuente coelo, dedet et terram imbuet. Tauri cruores, felle Gorgoneo dapes, Viperea pyxis, Colchicae pestes, duci 95 Huc usque noster quae propinavit furor, Sint velitata ceteris monstris: mala Quae mox sequentur Martis et toto impetu Queis mox aperto nempe certandum est salo!
Ser.	Si nostra dudum, Piso, tibi servit fides, 100 Perspecta sat, ni fallor, in dubiis tua; Si dignus est, arcana cui credas, meus Hic animus, ede: corde quis gliscit dolor? Non deerit ausus, dextera, ingenium, doli.
Piso	Aequa esse, quae tu poscis, o fidum caput, 105 Experta toties opera testatur probe; Audita tu sub corde taciturno preme fideique temet admone.
Ser.	cautum est satis.
Piso	Consilia demum nostra quo recidant, vides: Hostis triumphat, vivit et felix quidem; 110 Operam veneni lusimus et oleum simul.
Ser.	Vulgaris intentata vulgares domat Vis, nec propellit quaelibet quemvis manus; Sic olim inermis unico impulsu bidens Occidit ad aras, corniger taurus secus. 115 Regia venenis - vulgus haec passim canit - Obduxit altum nulla non callum cutis. Si me libenter audies, at audias, Est Pharius - et nunc commodum in urbe est - mihi Bene notus hospes, nominis primi magus: 120 Vulgare vix aggreditur aut patrat nefas.

Ipse amovebit crimini haud dubie moras
 Et sternet omnes, arte qua pollet, vias!
 Ne multa: fido commoda hanc servo diem,
 Vt magna consequaris; haud magni aestimes 125
 Dispendium dieculae unius breve!
 Tum - quod negarim -, vota si cedant male,
 Ferrum petatur; ultimum ferrum bene
 Dirae cruentum fabulae imponat stylum.
 Piso Cedo in tuamque eo pedes sententiam. 130

Scena tertia

Legatus, Senatus Antiochiensium/<Patres singuli>

Leg. Felix quod orbi cedat et vertat bene,
 Faustum sinant quod esse, qui donant Dii,
 Quod livor aequa mente praetereat niger:
 Fortuna nostri consulis in tuto est, reor,
 Futura; rediit stabilis, ut spondet, salus. 135
 Sen. Est, cur pie gratemur et Romae et duci.
 Leg. Quod superat unum, vester assensus, Patres;
 Desideratur publice, ut plebes Diis
 Grates rependat.
 Sen. templa reserentur Deum.
 Pater Sternantur arae rite, sternantur thori. 140
 Pater Nubes vaporent thureae Divum tholos.
 Pater Cadat Galesi nobile ante aras pecus.
 Leg. Studia calescant praeque populares eant
 Sic vestra, Patres.
 Sen. civitas luxu fluat.
 Pater Pueri corollis aureas nectant comas, 145
 Paeana laetum concinant passim viri,
 Omnisque sexus abeat in choreas licet.
 Pater Tota nec unus urbe pulvinar sacrum
 Legat omne populus, studia per preces pia,
 Sexum per omnem: milites, iuvenes, senes, 150
 Pueros, puellas, accolas, cives. eant!
 Leg. Praestabit et theatra conscendi et dari
 Populare munus aliquod et orchestram quati.
 Sen. Placet.
 Pater coturnum Thespis Aeschileum terat.
 Pater Provocet utrumque syrma Sophoclaeum.

Pater	quis et	155
	Leviore facilem vinciat socco pedem?	
Pater	Vbi sunt Amyclae, geminus ubi Castor? levem Qui vibret axem, pulverem Elaeum legens? Aut dura nudus membra Terapnea ferox Gymnade resolvat rite pancratii memor?	160
Pater	Fictas vicissim missa per Symplegadas Anceps Enyo marmor alternum citet.	
Pater	Sic vota nostra consulem invictum beent. Abeamus, ut consulta - quae vertant bene - Fiant senatus nostra quantocius rata Maiorque curam cura sit penes tuam, Decus Latini nominis, belli et togae Et consulari proximum imperio caput.	165

Scena quarta

Nuncius

Nun.	Adsum, profundum, cuius elapsus minas Dis sum nec uno nomine et voto reus, Emensus omne, cuius alterno incita Hinc vasta plangunt littora Europae salo, Hinc rite Lybiae vapulat immensum latus; Nuncius ab urbe Caesaris et urbis simul Venio senatus, causa veniendi fuit	170
	Properata tandem patribus et Romae patri. Laurea triumphis, debita invicto duci, Consors honoris - aureum o vere diem Romae futurum! - fiet et fratri simul Vni secundus frater, Illyrium gravi Qui nunc ad altum fulminat Drusus manu. Seriem docebit pagina haec; geminis mihi Reddenda gemina, praesidi atque ipsi duci. Iuvat subisse tot metus passim, iuvat Superasse tot pericla, tot ponti moras:	175
	Aestus Caribdis, vortices Scyllae, inviae Syrtes, Ceraunia saxa, Syrenum doli, Innumera pelagi monstra, nunc demum placent! Operae et perennis habeo par precium viae.	180
	Videone Syriae columen, Antiochi sacram Aulam, potentis Regiam quondam imperi? At o quid aliis laeta tam celo diu	185
		190

Mecum retractans? ibo facturus diem,
Vt credo, cunctis aureum adventu meo.

Chorus

Cho.	O decus mundi - tibi namque nostrum Ducitur plectrum, reboatque coeli Carmen assensu -, Superum perennis, Phoebe, voluptas.	195
	Tu vel Amphrysi vel amas alumnus Cynthus dici patriaeve Deli, An magis vatum pater anne Paeon Verius audis?	200
	Sive pendentes humero pharetras Sustines laevo nemorumque cultor Figis incautos agilis volanti Cuspide cervos;	205
	Siderum princeps magis an vocari Eligis? terras roseus iacentes Vnde despectans et agens corusco axe quadrigas,	210
	Gange seu lymphas haüris tepentes Sive declives hilaras Iberum Insidens currus Meroesve civi Abnuis umbram.	
	Vere seu flores revocas, honora Fronde seu sylvas viduas, aristas Igne seu torres onerasve plena Arbore poma;	215
	Siste tantisper volucres iugales, Laetus intersis populo tuarum Prodigo laudum iuvenisque magni Stemma secunda.	220
	Vivat insignis domitor trionum, Vnus At[h]lantis Zephyrique terror, Sive qua cogit Lybie rebelles Vsque maniplos.	225
	Vivat et menses numeret triumphis; Quotque tu lustras populos, tot ille Visat et pube ultima militari Bactra recludat.	230

Aequet Alcidem numero laborum,
Vincat aeterno cineri superstes
Fama Pellaeum iuvenem patrisque
Facta Thionei.

Livor obliquus stimulos inanes 235
Eminus iactet, procul immerentem
Fraudibus serva volucrisque Divae
Exime telis.

Consulis magni fugitiva Daphne
Laeta sic vernet Latiosque fasces 240
Nutet aeternum tua, Dive, circum
Fronde virenti.

Sed ecce, praeses! hominis adventum sonus
Prodit furori praevius.

Actus secundus Scena prima

Piso, Magus, Chorus

Piso	Turbam amove, Lictor.	
Cho.	sciebam fulmen ad tonitru sequi.	245
Piso	Vt vulgus artes sero dediscit suas, Servilis animus sic ad ingenium redit, Nisi continetur. cernis, ut Graecos probant? Et quidem Asiaticos! Regibus natum genus Palpare, mentis possidens altae nihil! Spes a tyranno levis ut affulsit, volant, Si vivo! sed maiora nunc praestat sequi. Tu fare, quod nunc urget; at ne te rei Moles ab alto revocet aut tentet fidem, Consilia primum nostra Romani quoque Eadem esse Regis, consulis patruī, scias.	250 255
Mag.	Maioris est, ne metue, consilii quoque, Si poscat usus, pectus hoc olim capax, Nec ad cruentum facinus accedo rudis.	
Piso	Ipsius ab urbe redditae, ut nosti, modo - Quamquam alia patrum nuncio in speciem dedit Decreta ferre - litterae hoc ipsum monent: Servit duobus opera; quo tendam, vides. Gratiam rependet ipse, qui Caesar iubet.	260
Mag.	Nihil ista moror, abunde mihi factum puto, Inisse tanti gratiam ut possem viri.	265
Piso	Quid ergo nobis optimum factu autumas?	
Mag.	Vt cedat uni summa consilii mihi, Res sortietur exitum haud dubie optimum.	
Piso	Quam vero fraudis, fare, tentabis viam?	270
Mag.	Quam, nisi quam inire soleo, quam sagi solent? Orcum recludam, carmini auritos meo Manes vocabo, sidera in praeceps dabo Medioque sistam, si libet, coelo diem.	
Piso	Dum ne ruina fiat hoc nostra quoque! Magnum quid esse creditum apud te scias. Abeo, penes te summa sit tantae rei: Ordire telam dextera dignam tua.	275
Mag.	I tutus, ante solis occasum scies.	

Piso Fac, res secundo littus inveniatur Noto.
Abeamus! 280

Scena secunda

Magus, Minister

Mag. apta carmini sedes vacat?
Vacat et cruentis commode sacris favet.
Huc mihi, minister, siste devotum pecus,
Vbere revulsum matris effoetae, patre
Genitum decenni solis ad primi iubar. 285
Quid plura necto? murmuris ritum tenes.

Min. Non sum monendus.

Mag. interim collo fluat
Vtrinque lymbus syrmate Babilonico,
De more tempus vitta tergemina ambiat
Discolor utrumque, triplici et nexu legat. 290
Nunc rite veteri zona deposita nova
Conscia sacrorum cogat errantes sinus,
Sacrifica patera sanguinem excipiat mea
Dandum sinistra; ille ipse quem multo mihi,
Qui poscitur, cum foenore rependet statim. 295
Promissa barba pectoris ad imum fluens
Et ipsa ponat regium ad tempus decus,
Hanc laeva turpem glomeret in nodum manus,
Occiput honestae commodet fronti comam
media resecta.

Min. victima infelix adest. 300

Mag. Aram novena saxa componant rudem.

Min. Sacras in aras asper extuberat lapis.

Mag. Asperge rore.

Min. rore respersus sat est.

Mag. Nunc exeratur virga Lernaeo madens
Suffusa felle, mersa sulphureae vado 305
Stygis noveno, saepe lactentis rubro
Saturata rore ac, ne quod ut desit nefas,
Cervice miseri non semel fracta hospitis:
Haec nube moestum, cum libet, coelum tegit,
Haec reteggit eadem, Cynthiae foedat genas 310
Medioque solem perdit extinctum die.
Ducat novenos cuspis in seriem cyclos,
Decrescat actis ordo paulatim cyclis

Irrita mos auris credere verba mihi est?
 Quibus alta noctilucas
 Sistere consuevit Cynthia saepe rotas, 355
 Quibus incitus cerastes
 Vel renuens patria sede coactus abit,
 Quibus ardua evocantur,
 Vt libet, aeriis saxa revulsa iugis
 Pecudumque muta secla 360
 Dyrcaea melius Treiciaque lyra?
 Age! Regna linque Lethes,
 Carceris invisi compede missus, abi!
 Age! Sisyphaea saxa
 Atque Ixionias parce rotare rotas, 365
 Titiosque vulturisque
 Dira fames, levis et Belidis urna vacet,
 Cava cymba portitorque,
 Tuque adeo nobis improba turba vaca.
 Rata verba nempe fudi, 370
 Aeternoque fores nixae adamante patent.

Audior: triceps catenas motus excussit canis.
 Fallor an tellure medium video diducta Chaos?
 Rumpitur caecum baratrum, praebet et functis iter
 Viperas Megaera dissoluta feralis comae. 375
 Cernitis? pavidos flagello territat manes gravi,
 Turbidum murmur volutat, spumeum et sulphur coquit,
 Marginemque superat altum lividis Phlegeton vadis,
 Lacrymarum mactus imbre, cui dolor in nubem coit,
 Invius renavigari squallet aeterno situ, 380
 Portitor conto propellit littori et cymbam applicat
 Sutilem non liberali dirus aspectu Charon.
 Iam casurum immane lassum pondus Eolidem premit,
 Thessalus rapitur citatae tortus Ixion rotae,
 Vulturem praecordiorum pascit aeterna dape 385
 Rite Terrae ingens alumnus stadia porrectus novem,
 Tantalum ludit negatum prandium a mento fugax,
 Gentium capax movetur urna tergemina manu.
 Quid feram segetem bubulco video Dyrcaeo satam,
 Quanta numquam cernitur? insueta quid facies mali? 390
 Quid Metus sollicita volvens lumina? quid Morbus caput
 Et gradus aegre labantes sustinens? Livor comam
 Vellit et vibice multa marcidum pectus notat,
 Conscios Pudorque vultus attamen serus tegit,
 Tabidos Famesque rictus iactat et frendens Dolor. 395
 Quid gravis sibimet Senectus? Luctus et Poenae comes,
 Dux gregis reliquumque vulgus, quam mihi scenam datis?

Prosili, sat est, satelles vafre, prolusum est satis;
 Bene est, abunde est: fertur in portum ratis.
 Vt semper Orcus crimini nostro favet! 400
 Numquam tot antehac prodigus, credo, mihi
 Vomuit alumnos! maius orditur nefas:
 Gaude, insolenti, Piso, grassamur via.
 Min. Quid hoc, magister? sacra cur arae abnuunt
 Sumere paredri dona? nec renuunt quidem, 405
 Sed, cupere cum videantur, arcentur tamen.
 Mag. Ne praestolentur nutus assensum mei?
 Annuo libens, abripite ferales dapes.
 Iam tu - nec ullus nostra iam vestrum, reor,
 Consilia non praevertit auxilio tuo; 410
 Si te bene novi, facinus audebo novum -,
 Super alta vectus nubila, ubi trifida face
 Sortitur ictum Iuppiter, vastos Athos
 Cui nutat artus, vertice et toto riget,
 Vbi cogit atros saeva tempestas Notos; 415
 Huc mihi, satelles, scande, dein rapta face
 Instar cometis finge tu flammam rudem
 Formamve tute sideris infausti indue
 Orbique solis temet oppositu obstrue.
 Res sortiatur attamen haud ante exitum, 420
 Quam sol remittat flava declivis iuga:
 Tum, quid petatur fraude, constabit probe.
 Vos, reliqua turba, templa per Divum mihi
 Subite surda saxa, nec quisquam suum
 Inane linquat; spiritum ut corpus tegit, 425
 Sic quemque vestrum mutus excipiat lapis.
 Responsa trepidos ille per mystas neget,
 Hic sacra diro templa latratu impleat,
 Intentet atras voce perplexa minas,
 Artus cruentos sudet, inconstans labet, 430
 Larvae procaces vulgus exaniment metu.
 Quid agimus ergo? fiat hoc, fiat nefas!
 Nondum occupatur facinus? at nondum procul
 Abiistis? hinc facessite, labantem metu
 Iam liberate mundum et errantes vices 435
 Inhibete rerum. cernite! obliquas agit
 Aethon quadrigas, abnuit terris diem,
 Et iam lupatis haesit impressis Phlegon;
 Diemque fratris luna deposcit sibi,
 Plaustum Bootes prodit Arctoum piger 440
 Vetitoque sese mergit Erimantis freto,
 Et zona coelum tramite obliquo secans
 Sua signa cernit sede deserta vaga

Errare: violant foedera exemplo novo
 Novoque pactam scelere Tindaridae fidem. 445
 Abite, lemures; halitu vestro leves,
 Vitiantur aerae, quippe foecundam nocens
 Corrumpit aetram spiritus. dicto audiunt.

Chorus

Cho. Ex quo sidereus Iuppiter aurea
 Delevit Latii Regna parentis, 450
 Terras degeneri fusa metallo -
 Infandum! - subiit decolor aetas.
 Mutavere vices secula: rebus
 Accessit precium non bene, vitae
 Decessit precium, sponte pericli 455
 Author quisque sui, sponte Prometheus
 Celsis innumeras usque petitas
 Pestes sideribus devocat, alte
 Tellus egeritur, naufraga Tethys
 Exili redimit murice bustum, 460
 Et mersi nautae vile cadaver.
 Rastro cessit honos, cessit aratro,
 Marti crevit honos, aspera bello
 Fervet difficili bile iuventus
 Et vesana truces asperat iras, 465
 Caedes e media caede sititur,
 Tinnitu placidos classica saevo
 Somnos dira fugant, buccina caris
 Turratas viduat civibus urbes,
 Abductoque rigent arva colono: 470
 Immatura, reor, profuit aetas?
 Optat, sera legant pensa sorores,
 Vicinumque senex rumpere fatum
 Extremamque diem praecipitem dat.
 Detestata puer bella parenti 475
 Et dextra gladium poscit inermi
 Haesurum lateri: vulnera, caedes
 Voti summa, spei summa vocantur.
 Sat iam posse mori scilicet unum est,
 Ferro tantus amor ponere vitam! 480
 Sed maioris adhuc pondere molis -
 Infandum! - premimur; pars quota monstri est!
 Per fraudes iter est: fraude parentem
 Natus, fraude petit sponsa iugatum
 Germanumque soror, hospes amicum, 485

Nec, dum fraus miserum dira nocentem
Sortitur iaculo, parcit inermi;
At parcit ducibus Teuthone septis,
At seclusa truci milite cedit
Immunemque malo praeterit aulam. 490
Non illam proavo rapta trophaea,
Non fumosa dolos arcet imago;
Arcano subeunt tecta meatu,
Per fultum niveo dente cubile
Auratasque trabes, pocula quin et 495
Instructasque dapes per saliares,
Per mensas cytrias perque nitentem
Effusum Assyrio rore capillum.
Vrgemur scelerum pondere: vasti
Iam concussa labant moenia mundi, 500
Ni pax cumque levi vulgus honorum
Virtutum serie sidera linquat,
Mortalesque vices obiice nullo
Fluctus praecipites volvere cernens,
Iam placata, homines aurea mundo 505
Errantes foveat secla retexens.

Actus tertius Scena prima

Praefectus castrorum, Milites

- Prae. Bellipotens Mavors, cuius sub numine sancto
Aemula sideribus Romana Palatia surgunt,
Huc ades, alme parens, tuaque aurea, Dive, serena
Lumina tantisper. duce te teque auspice, felix 510
Roma triumphatas utroque ab littore gentes
Vidit, et Armeni<i> quos inrigat unda Niphatis,
Et sparsos Lybiae vastis Nasamonas arenis
Et Numidae infreni et rara mapalia Mauri
Disiectasque casas et Phasidis invia plaustra. 515
Vidit Hyperboreo glaciata Boristene rura
Atque Ararim atque Araris felicia Regna beati
Caucaseaque Iovis non invia saxa volucris
Et resupinati praecordia trita Promethei.
Vidit odoratis olim regnata Sabaeis 520
Et, quae purpureo Pactolus gurgite lambit
Aureus et pulchro discriminat arva meatu.
Romanos metuit fascas aquilamque minacem
Illyris et serpens Epidaurius Aeacidesque
Et, consanguineus fraternas, segnis Enipheus, 525
Apidanus nisi praestet aquas, Cadmaeaeque Dyrce
Arvaeque Bistonio quondam regnata Lycurgo,
Matris ubi vepres rubefecit Pentheus oestro,
Ogigiis diversus agris, ubi tradidit Ebro
Avulsa cervice chelym R<h>odopeius Orpheus 530
Tum, cum vibratis euantum more colubris
Ismariae solvere nurus sylvestre theatrum.
Nilus quin etiam famularibus irriguus te,
Tybri, suis veneratur aquis, tibi sacra Canopi
Ostia Neptunum, Pater o, septena lacesunt. 535
Tu quoque non turpi mitis nihil uda moraris
Subdere colla iugo, custos Gangetidis urnae,
Iudice nec Tauro litem componis, Orontes.
- Mil. Mavors, altisoni progenies Iovis,
Author sanguinei dive negotii, 540
Te rerum domini, te Superi tremunt,
Vt cumque horisonam concutis aegida
Cristatique apicem verticis igneum.

- Prae. Auspiciis rediviva tuis Priameia Latinis
Laomedontiades mutavit Pergama ductor: 545
Alite cum fausto Romanae semina gentis
Naufraga residuum ponti Troiana iuventus
Ausoniae tibi concurrat, tibi Daunius Heros
Victima caesa cadit, Regnum non degener heres
Occupat et fessis condit nova iura Latinis. 550
- Mil. Mavors, purpurei te metuunt duces,
Tu Reges solio deiicis impotens,
Deiectos iterum tollis in aethera
Et stellas humilem ducis ad aureas.
- Prae. Ilia Vestales tibi Dardana prodidit ignes: 555
Felix illa dies niveoque notanda lapillo,
Mollia cum sacro tumuerunt viscera foetu!
Nomen et imperium terris fatale regendis
Orbis Roma caput pulchra tibi prole datura.
- Mil. Tu, seu dexter ades, Regna superstitas, 560
Tu, seu laevus ades, Regna ruis solo,
Tu turre stabiles ariete concutis,
Tu vallata solo moenia disiicis.
- Prae. Vnus tergeminum timuisset Horatius hostem,
Ipse animos pulchra pro libertate regebas, 565
Artes ipse novas, ipse incita corda docebas
Consiliumque fugae nec turpis inire recessus.
- Mil. Tu natos gremio matribus eripis,
Natorum patribus abnuis oscula,
Tu caris viduas coniugibus viros, 570
Tu carisque viros coniugibus negas.
- Prae. Per te Serranus stivam populosque vicissim
Flectit, quaque boves, hac agmina territat hasta.
Tu Brutos Deciosque creas patriaeque levamen
Maturum profugi revehis vexilla Camilli. 575
- Mil. Huc, huc flecte citos cornipedes, Pater,
Te seu Parthus eques seu Colophonius,
Te seu Phtya tenet vel profugus Scites,
An pico recolit sacra Boristhenis?
Caeso dura lupo Thracia num litat? 580
- Prae. Vna tamen longe vixit tibi, Roma, Sabellis
Vsque petita iugis - felix! - curibusque severis
Claudia gens semper Poeno male nota tyranno.
- Mil. Seu te propter aquas Thermodoontia
Clarum Bistonias littora detinent, 585
Illic Hyppolite candida virginem
Detestata levi prominet agmini,
Exercetque citas lenis Amazonas,
Miscens foeminea proelia dextera.

Prae. Vel tuus hic ductor felici stirpe creatus 590
 Sit satis, ut memori ex animo non excidat unquam,
 Sitque tibi sacrum nomenque et fama Neronum.
 Sed ecce, consul ipse! proh Superum fidem!
 Nefasta lux hesterna quem pene extulit!
 Minus licet timere, cum libet magis; 595
 Nunc mi libet timere, cum minimum licet.

Scena secunda

Praefectus castrorum, Milites, Germanicus Caesar consul,
 Piso, Legatus, Chorus

Mil. An cupida visus vota decipiunt? diu,
 Adest, emaci quem reposcentes prece
 Elicimus omnes providi coelo Deos?
 Prae. Cohibere castris militis ardorem tui, 600
 Caesar, nequivi. facile donavi tamen,
 Quod nec negasses.
 Ger. facile donari potest:
 Amoris isthaec signa sunt!
 Prae. iam lumina
 Absume dulcem, miles, in curam: iubar,
 Miles, tuere Caesaris magnum tui. 605
 Mil. Hic ille Caesar? noster hic ille est? adest!
 Mil. Ipse est profecto, quantus ad Rhenum fero
 Domuit duello Theutonem indocilem pati
 Fasces Latinos! quantus aut Cimbri manus
 Disiecit audax, degener nunquam sibi! 610
 Mil. Valet ergo consul?
 Mil. consul hic ille est?
 Ger. mei
 Comites laboris, milites, quidni quoque
 Fiant triumphi? moeret et festus dies,
 Si quos minus decebat hos sensus sui
 Nostrique, cuiuscumque praetereat boni; 615
 Recepta, miles, nostra tibi servit salus.
 Piso Tibi valemus. specimen egregium, obsecro,
 Regalis animi cerne.
 Prae. nil novi audiunt.
 Piso Miles per urbem, ut assolet, ne quid procax
 Peccet, caveto!
 Prae. miles haud est, ut putas. 620

- Piso Illum putabam, cuius ad Rhenum manent
Monumenta tot, tot inclytae pugnae notae.
- Prae. Qui parricidas admovet ducibus manus,
Infecta facta reddere hoc unum reor;
Sibi negarunt, cuncta qui possunt Dii! 625
- Ger. Mittantur ista, Piso: deletum est probe
Hostis cruore, tot scelus victoriis.
- Mil. Necdum expiatum est. parcius at isthaec tamen,
Praeses!
- Mil. quis, hem, te iudicem nobis dedit?
- Ger. Nunc alia, miles, cura nos melior vocat: 630
Tibi ridet alium adorea munus sacrae,
Genio vacandum est; temet hodiernae appara
Festo diei ludicro! partes aget
Suas et ipse civis et partes aget
Suas senatus. muneri et ne quid meo 635
Deesse videar, public<a>e quicquid rei,
Quicquid futurum civibus gratum sciam -
Nam non inanes principis gesto notas! -,
Quicquid senatu splendidum, impendo libens.
- Cho. Fovete tantam, quaeso, Dii superi, indolem! 640
- Ger. Regnare non est subditos turpi iugo
Premere coactos, iura nec populis dare.
Prodesse multis posse, communes opes
Censere Regni, Regiam tutum reis
Erigere asylum, saxa non quassae rati 645
Naufraga profundi, Regium hoc esse autumo.
Vno hoc Deorum sustinent partes duces,
Vno hoc Deorum proximum Regem loco:
Hac, hac perenne nomen et cineri super,
Hac lauream, hoc compendio coelum petant! 650
- Cho. Mirum nisi orbi invidet hunc aliquis Deus.
- Leg. Meum est, quod optas, exequi, o Regum optime.
- Piso Immo, nisi vanum est praesidis nomen, meum,
At nisi alieno splendide in censu nimis
Iactere, Caesar, scilicet.
- Ger. recte admones, 655
Piso, et cavebo: munus et supra meum
Nihil arrogabo et sponte decedam loco,
Ne metue, potius!
- Leg. horrea in primis, reor,
Laxare par est.
- Piso nempe tu urbem Punica
Exinde pasces messe, cui tellus metit 660
Lybiae beata, cui tenet coelum Ceres.
- Cho. Invidia petulans rite virtuti allatrat.

- Ger. Quin, quos iniqua causa non adeo premit,
Paedore vinctos carceris mitti placet.
Sternatur epulo mensa populari frequens, 665
Et congiaria populus accipiat sua;
Nec visceratio publice desit licet,
Sed ista plebes, ceterum utcumque ordines
Sua celsiores dona pertingant quoque.
- Piso Consul, tuae sis, quaeso, fortunae memor: 670
Has esse partes, obsecro, credis tuas?
Magnifica nimium patruus at videat tuus.
- Ger. Nil abnuente patruo fiet meo,
Cuncta obsequente.
- Cho. patruum, credo, tibi
Res agitur, alia cura te patruum coquit. 675
- Ger. Sed flava rapidis lora permittens equis
Iam pene Titan summa conscendit poli,
Et destinato civitas plausu vacat?
Quin probra fescenninus effundit dicax?
Ordire telam, miles, auspicio tuo, 680
Specie tenus fremente lustrato agmine:
Exaudiatur buccinae cantus trucidis,
Binas manipuli diditi in partes eant,
Diducta et hinc et inde discedat phalanx,
Vmbone pulsus umbo resonanti boet, 685
Consertus ensis musico flictu crepet,
Age, crebra ferro lux reidentem micet.

Scena tertia

Piso iunior, Plancus sodalis

- Piso Optime sodalis, consilia summa haec mei est:
Fidei magorum genitor incumbat licet,
Consilia capiant ista, quibus frigent manus, 690
Nos alia iuvenes capere consilia addecet.
- Plan. Ain? petatur Marte furtivo? male
Agis.
- Piso tyranni quolibet constat bene
Vel scelere sanguis.
- Plan. orbis ultorem suum
Vltor reposcet.
- Piso orbis ultorem suum 695
Me praedicabit.

- Plan. iuvenis invictus cadet.
- Piso Cadat et ruina, sibi quot incumbunt, trahat.
Invicte vero miles! invictum, reor,
Fecit decennis turpis ad Rhenum mora,
Vt ne labores iactet Agamemnon suos! 700
- Plan. Iuvenile nimium est spiritus animi truces
Alere et furoris impetus caecos sequi.
- Piso Vindicta magnum est rebus in humanis bonum.
- Plan. Vindicta non est illa, quae insontem petit
Et immerentem: iniuriam potius voca! 705
- Piso Petit immerentem?
- Plan. tu vide, ne illum tuus
Faciatur merentem livor et livor patris.
- Piso Fortuna summo dextra quem statuit loco,
Nulli invidere, mente si valeat, puta:
Livor ut ab aliis ferme felici nocet,
Sic invidere ferme felicem nega. 710
- Plan. Imo, quod ipse, Piso, mirere, haud scio,
An livor ullos tentet obliquus magis.
- Piso Beatus est, quicumque, quos odit, premit.
- Plan. Beatus est, quicumque, quos servat, colit. 715
- Piso Antiqua inulta iniuriam invitat novam.
- Plan. Praestat pati quam facere, quodcumque est nefas.
- Piso Inultus intus animus est tortor sui.
- Plan. Torquere qui vult, ipse se torquet prius.
- Piso Aliqua et doloris, ut puto, ambitio datur: 720
Dulce et decorum est ruere, quos urges, semel.
- Plan. At hoc superstes funeri et vivax adhuc
Intaminati fama Fabritii negat,
Seu cum metallo vinci ab Aeacide nequit,
Seu cum veneno vincere Aeacidem abnuit: 725
'Rex', inquit ille, 'vive concessu meo,
Laetare tandem, Pyrrhe, Fabritium proba,
Quod adhuc dolebas, mente nequaquam levem.'
Quid multa promam? Porsenam quis non probat
Mitemque iuxta dexteram et fortem canit? 730
Nam quis Camillum aut Servium aut Magnum silet?
Vivet, Quirites iura dum mundo dabunt,
Ingens Camillus, urbis assertor suae,
Cineri superstes vivet antiquus Numa,
Vivet perenne fama Therapnei senis. 735
- Piso Vivet perenne, fasce quique annum senex
Primus notavit, quique generosa editus
De stirpe dextram Iulii caede imbuit.
- Plan. Referre damnum est turpe, cum damnum inferas.

- Piso Quid frangis iras? quid vetas flammam ali? 740
 Libet ire contra, quis vetat? ferrum induam:
 Aut pereat aut me perimat, invadam nefas;
 Cadat vel in me, dummodo per me cadat.
 Te si pericli, nil moror, moles trahit,
 Spectator esto facinoris inanis licet, 745
 Sed tamen inanis.
- Plan. imo, si nondum tibi,
 Piso, probe, quod sentio, consto satis,
 Stat vel facinoris esse, quod maius reor,
 Ne dum pericli. sequere praeceuntem, comes.

Scena quarta

Agrippina cum parvis filiis, Senex eius moderator, Chorus

- Agr. Quae causa vernis, puberes, cinxit caput 750
 Flavum corollis? flore quid sparsit comas?
- Cho. Quid, nisi Deorum numen, o nimium obsequens?
 Fortuna thalami nempe consortis tui
 Recepta, domina, Caesari nostro salus.
- Agr. Sic vota, pueri, vestra fortunent Dii; 755
 Nati, tenellas iungite aequaevis manus.
- Fil. Isti, parens, qui?
- Agr. nobile Antiochi genus,
 Urbis alumni, nate, praetextae decus.
- Cho. Quicumque sumus, et patris et nati sumus.
- Agr. Ergo parenti templa subeuntes Deum, 760
 Concipite, pueri, vota pro natis quoque.
- Cho. Non sunt monendi.
- Sen. laetus arridet dies,
 Et cuncta pronus prospera spondet polus,
 Sed nempe, vidi, nigra tempestas coit
 Coelo, serenus saepe dum currit dies, 765
 Et bella saevos aura non raro Notos
 Excipit ab Arcto, prodit et nautam inscium.
- Agr. At, credo, vix, cum gravida vim nubes aquae
 Excussit omnem cumque sedato impetu
 Aequor resedit, causa metuendi est super. 770
- Sen. Excussit omnem? sedeat aut aequor satis?
 Fortuna multa spicula ut pharetra efferat
 Improbata perenni, plurima haud dubie tamen
 Tegit efferenda. ruere quos nacta est Dea,

- Cum coepit, urget. finis unius mali 775
 Gradus est ad aliud; raro quin - usus docet -
 Fortuna, paulo praeda cum maior datur,
 Sortitur ictum prodiga in vulnus leve:
 Vulgaribus vulgare conciliat malum.
- Agr. Ah, vera nimium summa vis superum Deum 780
 Et inferorum; sortis humanae penes
 Quoscumque summa est, sistite instabilem rotam,
 Tundere carinae parcite - ah! - quassae latus.
- Sen. Pectus tamen si Caesaris novi tui
 Animumque celsum, tela mendacis Deae 785
 Vltro refellet, sordidum excutiens iugum.
 Adversa fortem potius explorant virum,
 Adverso ad alta nititur virtus iugo;
 Merset tenebris lividus caecis licet,
 Virtus tenebris splendidum expediet caput. 790
- Agr. Votiva tibi iuvenca felices colit
 Ripas Clitumni, sospitae numen Deae.
 Iterate cantu, puberes, laudes Deum!

Chorus

- Cho. Dicite, pubes inclyta, mecum
 Superum carmen Superumque chorum. 795
 Te nunc canimus subolemque tuam,
 Idaea parens, quae turrigeras
 Incolis arces, sacra Cybelle,
 Vbi semiviris dissona Gallis
 Aera boatu Dindimon attonant. 800
 Agite et superas reserate domos,
 Cardine coelum linquite verso,
 Ite in vestras, Superi, laudes,
 Ite frequentes, tuque in primis,
 Superum Rector, fulmine pollens. 805
 Tibi terga suos vertisse male
 Vidit alumnos opulenta parens,
 Coniuratos fera nequicquam
 Scindere patrium per bella polum,
 Excussa tua fulmina dextra 810
 Obvia dira revibrare manu.
 Ades, o magni consors thalami,
 Matrona Iovis, soror et coniux,
 Regia Iuno; post tua primos
 Occupat ingens Pallas honores, 815
 Pellice nulla sublata viro,

Quae, saxificum, numina terret,
 Vt cumque caput Diva revelat.
 Tua, bellipotens, dextera, Mavors,
 Deiicit acres sede tyrannos 820
 Humilesque sacras ducit ad arces.
 Tua, septena Pleiade nate,
 Cuspide tristes evocat umbras
 Dextera, rigidas reserare fores
 Celeresque potens revocare colos 825
 Lachesisque nigrum sistere pensum.
 Te quoque, Deli geminum numen,
 Phoebe, precamur, Phoebique soror,
 Ambo nervo iaculoque boni,
 Sed tu, cantu cytharaque bonus 830
 Phoebus, eburna trahis auritas
 Ad plectra feras, tu natalem
 Frenare potes cuivis facilem
 Cyclada vento, tu Pyeridas,
 Dive, sorores hilaras medius 835
 Numerosque doces, tibi suspensa
 Aure Acheloides adstant facili
 Sacra dictanti carmina plectro.
 Ades, o, votis, Thebane Pater;
 Te decet aureum cohibere mytra 840
 Hederave caput, rursus sparsas
 Credere vento sine lege comas,
 Tibi pampineos discunt thyrsos
 Serpentinae vibrare nurus,
 Tibi Dyrcaeis diversus agris 845
 Iacet euantum Pentheus oestro.
 Ades et tecum duc gentiles,
 Thebane, Deos: illum ante alios,
 Vtraque sensit quem plaga solis,
 Cuius fortes Nemeaea toros 850
 Sensit validi bellua lacerti,
 Sensit Latii, sensit Maenali
 Populator agri taurusque iuga
 Dictaea ciens; at non qualem
 Hippolyte fera pelta ingloria 855
 Vidit adempta, qualem potius
 Quam siderea sede locamus,
 Quodcumque tamen non leve numen,
 Iole vidit, posito tereti
 Stipite uillis humeroque feris. 860
 Tuque ante omnes, si vacat, adsis,
 Quam nos facimus, Fortuna, Deam.

Actus quartus Scena prima

Legatus, Chorus

- Leg. At unde moestum propera nox effert caput?
Quid hoc Iberis abnuit terris iubar?
Sepultus undis an retro currus dedit 865
Praeceptis in ortus? orbe sublatus dies,
Declive cum vix agere coepisset rotas?
Nullus Thiestes, nullus hic Atreus adest,
Nullae hic Mycenae.
- Cho. caecus ubi regnat furor,
Hic sunt Mycenae, hic Atreus, hic Pelopis domus. 870
Cuius potest accidere, quod cuiquam potest!
- Leg. Nec inter orbe luna fraternos capit
Opaca vultus, gemina quae ad plenum modo
Cornua coegit; sidus insanum rotas
Phoebi coruscis nec suas iungit rotis, 875
Cum sancta munere functa Virgo menstruo
Solare cedat regimen instanti Librae
Et iam salignis decidant sylvis comae.
- Cho. Sidus refixum limitem infaustum trahens,
Sine nocte fulgens, solis obtexit iubar. 880
- Leg. Agnosco Superos, numen agnosco mei
Fato sinistrum ducis et hostilem plagam.
Vt video, mirum est, sero ni sapimus; moras
Nunquam probavi, fata renuentem trahunt.
Placentur aris munere ingesto Dii, 885
Coelum vaporent thure Panchaeo foci,
Mystae Clitumni victimis templa imbuant,
Hostia Tonanti maxima ad Iovis cadat,
Ecatombe maior. numinum discurrite
Per templa, cives, et preces grati date 890
Superis emaces. vota terrarum audient
Ecquando Superi? Caesar, ah! Caesar, tua
Quo fata sequeris? nempe ni talis fores,
Non invideret caeca te nobis Dea.

Scena secunda

Magus, Piso

Mag.	Facinus tenetur, sponte sacri ferrum induit Fera nec coacta trudit in laqueos pedem. Aspicis, Olympo Phoebus obscuro meat Medioque cursu prodit innubem diem?	895
Piso	Nec dum esperugo praevia obscuro face Orbi sopores roseus irrorans novos Phoebum iugales solvere emeritos iubet.	900
Mag.	Tibi mihique servit indignans polus, Tibi perennes fluctuant vices; At velitantur ista: quid, cum proelia Mox auspicabor Marte violento effera?	905
Piso	Scin', quae meus iam natus intrepidus paret?	
Mag.	Iuvenile nempe, quicquid est illud, parat.	
Piso	Tuum est cavere, ne tibi palmam auferat.	
Mag.	Iuvenis superbus, fare, quid tandem parat Maius tyranno?	
Piso	nempe rem ferro exiget.	910
Mag.	Nec sibi a cruento milite animosus timet?	
Piso	Nunc distinetur ludicris miles iocis.	
Mag.	Tamen est cavendum: hoc ultimum est genus aleae.	
Piso	Vim vi retundet, suppetunt lixae affatim.	
Mag.	Quicquid sequetur, ipse dum caveat sibi, Aliquid sequetur praevium sceleri scelus, Aliquid movebit, faxo, vel moveat nihil; Sed magna praestat horula interdum fugax: Sinis supinus praeripi? magna eripit, Nam quid moramur? saepe momento effluunt, Quae lenta veniunt. si placet turba inscia, Tantisper adsta, civium examen statim Et huc et illuc currere exanimum metu Responsa referens horrida aspicias Deum: Nobis moventur ora caelestum quoque; Tum, quid petamus fraude meditata, scies.	915 920 925
Piso	Impelle facinus; ipse, quod factu optimum Putem, nefandas plebis evito manus Tumultuantis et Seleuciam peto.	

Scena tertia

Chorus, Legatus, Magus

- Cho. Sunt dira, sunt nefanda, sunt fatu horrida: 930
 Nutant Deorum culmina et quassis labant
 Moenia columnis et fatiscenti solo
 Asarota saxo picta Taenario tremunt,
 Arae laborant, ignis inopinus micat,
 Tum sacra sonitu mugiunt atro atria 935
 Et ipsa lacrymis et cruentato madent
 Sacra signa vultu: tanta proludunt rei!
- Leg. Quisnam reus petatur, haud constat tamen.
 Cho. Vtinam hic quiessent asperae Divum minae,
 Vtinam reus petatur: haud paullo minor 940
 Portio doloris nostra reparasset mala!
- Leg. Effare propere, miserias optant suas
 Audire miseri: monstra quae tandem parant?
 Quid machinantur horridi tripodes Deum?
- Cho. In nostra Superi damna concordia tonant, 945
 Ni fallor, ore: maximum cunctis caput
 Petitur cruentis victima infelix sacris!
 Nescio quid, una perditis rebus tamen
 Matrona coeli praestat e Superis opis
 Et nos sacris Osiridis credit notis. 950
- Leg. Vel hoc solamen maximum est, nostra haec mala
 Si sunt medela digna tam lenta, reor.
- Cho. Medicina lenta rebus in summis datur,
 Vt deinde nostras saepe causemur moras.
- Leg. An, qui timent futura, sibi sistunt palam? 955
 Cho. Futura dum sint! quin iuuet sisti palam?
 Mag. Ingens Latini nominis salve decus!
 Leg. Tu vero quis?
 Mag. ni notus e facie satis,
 Satis tibi sum ceterum notus, reor:
 Niliaca patrium dat mihi Memphis solum, 960
 Ritus sacrorum nomen.
- Cho. o factum bene!
 Consilia Superum nostra non unquam bene
 Examinavit trutina.
- Leg. sed quis te Deum,
 Quae causa nostros petere congressus iubet?
- Mag. An esse maior possit, haud equidem scio; 965
 Non te morabor, causa nec patitur moras:

- Humana lege siderum aeterna Regi
Vicibusque coeli fata tibi constat, puto.
- Leg. Nempe ut ministris legis aeternae Deum.
Mag. Mortalium unis accolis Nili haec datum 970
Aperire Divum munere, hoc constat quoque.
- Leg. Constare crede.
Mag. iure proin nostros bono
Mortalium prospicere conatus decet.
Dirus cometes tempore alieno flagrans -
Mens facinus horret - magna portendit mala 975
Et, nisi cavetur, Caesaris capiti imminet.
- Cho. Meliora superi in facinus avertant Dii.
- Leg. Tentare magna impune cum licet, libet;
Nam quos tuae mihi exhibes fidei uades?
- Mag. Vas sibimet ipsi est cana sapientis fides; 980
Sed mitte, moneo, pluribus lentas moras,
Facesse propere: consulem exitii admone
Iam iam imminetis.
- Leg. casus an hominum scelus
Duci timendum est?
- Mag. saepe damnabis moras.
Scelus est timendum.
- Leg. motus humano quoque, 985
Credibile vix est, siderum arbitrio imperet?
- Mag. Quid ni imperent? ut te rudem coeli probas!
- Leg. Nunc desipit, quicumque cum paucis sapit.
- Mag. Sapit, quibuscum desipit.

Scena quarta

Praefectus castrorum, Populus, Magus, Legatus, Plancus,
Piso, Germanicus Caesar consul, Milites, Chorus

- Prae. miles, gradum
Adde.
- Pop. arma, miles, arma!
- Mag. quod iam sentio, 990
Augur suo iam praestat augurio fidem.
- Prae. Tribune, eques, centurio, decurio, signifer!
- Leg. Properate, famuli.
- Mag. si sapis, propera et cave!
- Plan. Vbi nunc feroces spiritus, Piso, tui?
- Piso Fortuna reflat.

(Actus IV)	Ludovicus Aurelius Perusinus, 'Germanicus'	31
Plan.	praegredi mos est ducis - Me, me sequatur fama! -, cui potior fuga est.	995
Leg.	Recede, consul.	
Ger.	victima, ut video, haec mea est, Mihi destinatur.	
Prae.	pinguior quando sibi Consuluit.	
Mil.	ut quae pollet et tergo et pede!	
Mag.	Nondum litatum est, maxima occumbet quoque.	1000
Plan.	Vtcumque felix, grande documentum meae Fidei relinquo: Piso, promissis steti.	
Cho.	Hanc, Piso, tibi nunc gratiam infelix habet.	
Ger.	Non indecoro vulnere ad terram ruis.	
Mil.	Bene est, peractum est.	
Mag.	fabulae nondum ultimum, Erras, peractum est!	1005
Mil.	scelus in authorem redit.	
Mag.	Peccas, vide sis, gaudio stulto nimis; Dixi - fefellit iuvenis haudquaquam magum -, Nec me latent improvidae eventus rei. Tu vero cautus, qui tibi parcis tamen, Vtcumque Piso militi elapsus fero, Felicius enimvero quam prudentius.	1010

Scena quinta

Nuncius, Chorus

Nun.	Terram cecidit ore, quicumque artifex - Heu, refugit animus facinus et foedae rei Horrore quatitur! - sceleris infandi fuit. Vix unus atri quippe dux facti deest: Trudet fugaces, trudet in laqueum pedes. Tamen haesit audax iuvenis haud multo minor Ductore Plancus, consulis et ictu quidem.	1015
Cho.	Quis sceleris ordo, fare, quis fraudis modus?	1020
Nun.	Motus tot inter urbis et Divum minas Coelique pariter, ipse securus sui Lustrabat urbem, civibus consul suis Consulere nunquam fessus, his verbis facit Iuxta satis rebusque et hunc onere allevat Non aequa passum, huic subtrahit iustas faces, Illi ruinas sistit edentem domum.	1025

Populum, theatra, templa, laetitiae preces,
 Sed una cunctos cura ductoris tenet.
 Iuvenis palaestrae ludicro miles vacat, 1030
 Emergit, ecce, foeda lixarum manus
 Numero timenda; iunior Piso ferum
 Ductabat agmen, clamat: 'en tempus, viri,
 Diu cupitum! ferte, quo ducor, pedem.'
 Vt quisque citior turbinis ritu ruit, 1035
 Tutatur animus consulem invictus prius,
 Dein lictor et fidelis utcumque assecla;
 Ac, nisi cruentus miles accurrat, viam
 Timore maius perditum inveniat scelus.
 Litem diremit miles adventu suo, 1040
 Augentur urbis studia, tum primum reis
 Cecidere vires, primus egregius malae
 Consilia ductor foeda meditatur fugae.

Scena sexta

Germanicus Caesar consul, Milites, Legatus,
 Cives, Chorus, Magus

Ger. Prohibete caedem sontium, ingrati ducis
 Arcete tectis plebis iratae faces. 1045
 Mil. Iniicere qui non veritus est flammis tuis?
 Ger. Vis absit omnis: vincere obsequio placet!
 Nostra fruatur, quem capit clementia;
 Quem non capit, refellat: haec ampla ultio est,
 Hoc incruentae mite vindictae genus. 1050
 Hostem perimere contigit cuivis ducum,
 Servare eundem vix sibi quisquam potest
 Exigere et irae nemo non ultro suae
 Patrocinatur.
 Mil. Caesar, an causae tuae
 Praevaricarum orbis an iustae faci? 1055
 Ger. Exigite mecum mente pacata, haec precor,
 Vindicta, sit quaecumque, quem stimulis agit
 Cavere vel futura, ni fallor, docet,
 Vel mentis illos impetus caecos sequi;
 At quem locavit prodiga in summo loco 1060
 Fortuna, quemquam metuere omnino est nefas.
 Quod si quis alta mente sapientis notas

- et non inanes gestat, is, quicquid duce
Ratione doctus laudat, hoc demum cupit.
- Mag. At unde sensus nunc mihi subeunt novi? 1065
Iam pius hic animus esse vix noster solet,
Cor pepulit ingens iuvenis egregii indoles.
- Leg. Vix temperavit populus iratus sibi,
Vt equus lupatis pressus ad metam furit,
Iam iamque fractum pelagus etiamnum tumet; 1070
Crebro retractans facinus indignum fremit
Et te coactus arguit clementiae
Animumque mitem laudat et damnat simul.
- Ger. Laudo, Quirites, vos quoque et fidos simul
Et obsequentes.
- Civ. melius ultores, modo 1075
Velles, probasses!
- Ger. praestat ultores Deos
Optasse.
- Civ. sic quid, oro, non liceat malis?
- Ger. Minus licebit, credite: est coelo Deus.
- Civ. Est lenta nimium numinis semper manus.
- Ger. At non perinde mollis, ut credo, aut levis. 1080
- Civ. Minus timetur plaga, quae sero excipit.
- Ger. Magis timetur, mole quae vasta ruit.
- Civ. Quota improborum scelera pars damnat sua?
- Ger. Quota improborum scelera pars laudat sua?
- Civ. Subnata sceleri scelera testantur probe. 1085
- Ger. Mens impiorum melius hoc ipsum docet,
Estur perenni tabe Nessaea velut
Oetaeus Heros: facinorum mens conscia
Secumque nato teste damnatur scelus,
Secumque nata peste torquetur simul. 1090
Suum - quid? - evasisse tortorem putas
Animum nocentem? pallet et semet timens
Tabescit intus iudice arcano reus,
Attonitus haeret verbere et surdo gemit.
- Civ. Praeclara vere, vere praeclara exigis! 1095
- Cho. Te aut celsus animus tollit, o Regum inclyte,
Cura aut Deorum tangit, o Regum optime.
- Ger. Nos festa, cives, nostra revocemus licet:
Geminum facit iam nomen et numen reos!
- Leg. Nunc alia, Caesar, cura sacrorum vocat, 1100
Et, cuncta qua ratione confieri queant,
Hic edocebit. aliquid huic debes; ama,
Quem Superi amant et nostra cui curae est salus.
- Ger. Quis iste, cui sunt nostra, cui cordi sumus?

- Mag. Nec palpo mihimet, Caesar: es cordi Deo, 1105
 Cuius minister ipse; qua fas est viro
 Prodesse, fateor, nonnihil possum et tibi.
- Ger. Fortunae eritne quispiam alienae artifex -
 Hoc vero mirum! - et sortis haudquaquam suae?
- Mag. Fortuna leges ferre sapienti nequit! 1110
 Sed non vacat consilia tutari mea,
 Nec, si vacet, ne perge, continuo libet;
 Tuus hic docere forte, ni fallor, potest.
- Leg. Testata memorat, ipse quod vix nunc mihi
 Suadere, Caesar, testis haud mendax queo: 1115
 Domi ista melius!
- Ger. o bone, atque ipse es quoque?
 Abeamus!

Scena septima

Magus, Legatus

- Mag. ipse faxo, me in cassum roget;
 Sed vera pietas urget, et parco libens.
- Leg. Iuvenile vitium cernis, ecquid iam bonum
 Factu putas?
- Mag. huc usque iactura est levis; 1120
 Nam nec requiro iuvenis assensum, sat est
 Vnius opera coniugis, satis est tua.
- Leg. Me sequere, nihil perdidimus!
- Mag. ut belle ratis
 Equitat per undas, terga Neptuni premens!

Chorus

- Cho. O quae nixa volubili 1125
 Cursus dirigis orbita[e]
 Et tenso, Dea, linteo
 Invitas animas leves,
 Quo te multivagi pedes?
 Quo, quo, Diva, levem citas 1130
 Cursu praecipiti rotam?
 Ah! quae taedia te ducis
 Nunc primum capiunt tui?
 Illum sedibus inseris

Clarum sidereis, gradu 1135
 E tanto ut gravius ruas?
 Illum blanda tuo prius
 Figis lumine, quo tuo
 Exinde arbitrio rotes?
 O fallax homini bonum 1140
 Regnum, cui dare gentibus
 Iura est, instabiles Deae
 Leges instabilis pati.
 Infelix hominum genus,
 Reges! sidera summovet 1145
 Phoebaeum quoties iubar,
 Postremum toties sibi
 Illuxisse putent diem;
 Phoebaeum quoties iubar
 Auratus fugat Hesperus, 1150
 Extremum toties sibi
 Diluxisse putent diem.
 Limen cum patet aureum,
 Fallaces subeunt doli,
 Immanis penetralia 1155
 Quos nulla prohibent domus,
 Non vestis Tyriae color,
 Non gratus cythrae nitor,
 Non candentis ebur thori.
 Quemquamne ambitio impotens, 1160
 Quemquam purpureus color
 Fucatae clamydis movet?
 Quemquam stemmatis aurei
 Tangit cura tamen? satis
 Quisquamne instabili bono 1165
 Incumbit vacuus metu?
 Cautes Caucaseas minus
 Aut Tressae Rhodopes comas,
 Atlantis iuga parcius
 Tundit magna Iovis manus, 1170
 Quam celsa in capita impium
 Hamentas iaculum, Dea.
 Te sed lex sapientiae,
 Virtus nescia sed quati
 Luctantem facili manu, 1175
 Gliscentem imperio domat.
 Fortunae metuit vices,
 Qui vanas metuit minas,
 Qui gazis inhiat, mare
 Qui per velivolum miser 1180

Duram pauperiem fugit,
Cantato maga carmine
Miscet pocula cui Dea,
Quem fallax aulae favor
Arcto compede detinet,
Claris qui in titulis stupet:
Fortuna hoc dedit, hoc rapit!
Fortes vivite: perdere
Regnum, non animum potest!

1185

Actus quintus Scena prima

Legatus, Chorus, Magus

- Leg. Properate, famuli, sistite impurum magum. 1190
Huc, huc, amica fortis armigeri manus,
Accurre! civis, avola, affinis, cliens,
Conferte tela, cladibus nostris doles
Quicumque.
- Cho. quisnam Regiam clade afficit?
- Leg. Occludat urbis ferreae portas serae 1195
Chalybumque pondus! omnis ex imo domus
Vertatur!
- Civ. ecquis turbidos motus ciet?
Adhuc timendum est?
- Leg. Regiae illusit magus:
Eat et recessus et feras latebras petat
Extraque solis pergat atque anni vias! 1200
Summota, septa, condita, abstrusa, in via
Emetiemur. fida, nunc usus, cohors,
Propera te.
- Civ. consul vivit?
- Leg. haud equidem scio.
Reus petatur, quippe properato est opus;
Quid verba terimus?

Scena secunda

Legatus

- Leg. ast ego, stolidum caput, 1205
Ego fautor impotentis, ego ludus senis,
Vecors, iners, enervis, o hominum probrum!
Ego - turpis ille sancta dum violat Iovis
Iura hospitalis, grande dum texit nefas -
Illi favebam, facinus urgebam miser; 1210
At disserebat sanius ductor meus,
At abnuebat, proh, gubernator poli!
Quod si probrosum crimen ad terram applicat

Scelerique tanto reliqua respondent bene
 Ausuque tanto iuvenis invictus cadit, 1215
 Quis orbitates liberum, quis coniugis
 Luctus acerbos, nostra quis demum mala,
 Orbis ruinas flere quis digne queat?
 Laetare, Piso, quem diu pellis, ruit.
 O sceleris architectus, o fandi artifex, 1220
 Idem et nefandi, o fraudis inventor novae,
 O machinator criminum, o praedo, o lues!
 Tu, Caesar, arce plebis iratae faces.

Scena tertia

Praefectus urbis, Legatus, Cives

Prae. Sunt urbe tota rite disposita omnia,
 Plagis tenetur clausa, ni fallor, fera. 1225
 Ne metue! sceleris author in laqueos pedem
 Dabit fugacem scilicet.

Leg. nondum dedit?
 Prae. Vt sera semper poena sumentis nimis,
 Sic propera nimium poena solventi est, reor!
 Ingens apertis diditum portis ruit, 1230
 Fuga si occupanda est, agmen; equitatu levi
 Syriaca fervent prata.

Leg. me miserum! ultio
 partem rependet cladis infandae haec quotam?
 Civ. Fortuna ducis iniqua quo tandem in loco est?
 Leg. Quo, si velint saevire, vix ultra Dii 1235
 Iactare valeant. saeviant vero licet,
 Nec deprecabor fata nec faciam irrita.

Prae. Sperare miseros maxime par est Deos,
 Equidem Deorum numen experior grave:
 In nos Deorum coelitem, in nos inferum 1240
 Vis omnis, in nos astra coniurant, vides.
 R<h>amnisis arcum fregit.

Civ. at quianam animos
 Cunctando nostros distrahis? diras, age,
 Fraudes nefandus ille quo pacto struit?
 Quid assecutus fraudibus?

Leg. quo, praeside 1245
 Dictante, didicit crimen, hoc pacto struit:
 Mersisse luctu potuit ingentem domum,

	Vicisse scelere potuit invictum ducem, Hoc assecutus. candidam in primis fidem Divendit arte, nempe qua pollet vafer,	1250
	Et, ut sinistros esse ne Superos neges, Illum nec una voce praemonstrant prius Et sponte Divum tripodes impingunt mihi, Qui monstra coeli, monstra qui terrae arceat: His non pateret Regiae limen seni?	1255
	Qualis chelydrus tabido afflatu nocens Pestemque prae se sordidis linguis agens Aut qualis undis dipsas in mediis flagrans, Haud aliter aulam dirus ut subiit magus, Paulum moratus, sede summotus quidem	1260
	Adituque ducis, inde oris impuri tamen Venena late dissipat, sibi sed prius Fuga medetur; consulem lenta excipit, Sed cruda nimium, more nec solito furens Vis dira morbi. nostra tunc demum mala,	1265
	Tunc impotentis monstra patefiunt magi, Fuga ut patescit.	
Mil.	(<i>intra proscaenium</i>) Pharius impune o vias Vrbis pererrat? ferte, quo fertur, gradum!	
Leg.	Adeste, cives! lictor, accurre ocuis!	

Scena quarta

Magus

Mag.	Vt more turbam ludo sollicitam novo? O me beatum! nunc magum populo probo, Ludenda nunc est Regia et proceres quoque; Meditata perago - Rector umbrarum, fave - Novosque vultus, arte sed veteri, induo.	1270
	Quem mihi ministrum fraudis opperior? libet Vtcumque non incognitam speciem dare, Libet aulicorum quempiam vultu assequi: Vibi senator, legeris; hoc esto ratum, Imitabor astu et ore pellaci virum	1275
	Speciemque tristis oris et gestum gravem. Conficta verba pondere expendam suo; Huc mihi severam patruī formam viri Indue, satellites, nube subtexe aethera, Molire nebulam, finge tu - nosti modum -	1280

Exinde septum nube, nec cernam moras. 1285
 Cessas? profundo Tartarus nondum specu
 Sonuit? nec arvis terra diductis hiat?
 Men' vulgus ignavum nocentum? vos ego.
 Audior: Averni vota sacrarium tenent.
 Vertumne, seu Proteus magis 1290
 Amas vocari, disce non notas adhuc,
 Pomona quas formas probet,
 Tuas echydnas quolibet vento vagas
 Dimitte, par precium est morae.
 Tuque o - bicorni turgidus quondam senex, 1295
 Nunc fronte discussa fluis -
 Luctator audax, huc ades; faxo, libens
 Alcidis explores toros
 Veteresque damnes artibus doctus novis.
 Aspiciat in me turba simulacrum viri 1300
 Specimenque torvum: incedit hac patruus Cato;
 Cedite, senator ille Romuleus hic est.

Scena quinta

Praefectus urbis, Cives, Legatus, Magus sub specie
 Vibii Marsi senatoris/<Falsus Vibius>, Gn. Sentius

Prae. Non sic Tonantis dextera excussum Iovis
 Huc volat et illuc fulmen et visus fugax
 Fallit tuentum, turbine et torto exilit, 1305
 Penitus reposita lambere occulti laris,
 Vt versipellis ille; vix oculis satis
 Fides habetur: militis, populi, omnium
 Elusit artes, tutus effugit manus.
 Leg. At quis veterno dexteris istas quoque 1310
 Torpere fecit, quaeso, tam turpi Deus?
 Hoc, civis, urbi, miles, hoc debes duci?
 Prae. Recte admonebas, Cecina. nam, credo, Deus
 Nos aliquis urget; ceterum officii memor,
 Si ratio valeat, civis et miles fuit. 1315
 Fal. Vi. Quis fremitus urbis? civium examen vagum
 Tumultuantum cerno? quid monstri intuor?
 Leg. O care Vibi, tempore ut nobis redis!
 Sed non vacat sermonis exorsu graves
 Iterare clades; satius, ut credo, et loco 1320

- Audibis, et tu, tempus ut praesens monet,
Nos sequere. si quid usus hortetur, scies.
- Fal. Vi. Casus, tumultus, luctus an gliscit dolus?
- Leg. Vrgemur astu fraudis, urgemur dolo.
- Sen. Proh sancta legum iura, proh priscam fidem! 1325
Audite, nostro dissitae gentes polo,
Cocitia Regna vosque torpentes lacus,
Audite: fraudis disce, qui fraudes doces,
Infandae, inausae, immanis, hostilis modum.
O tuta nunquam sanctitas, nunquam satis 1330
Munita virtus!
- Leg. vivit an, quod iam meus
Horrescit animus, consul ...? effare, edoce.
- Sen. Vtcumque vivit, omina avertant Dii;
Accipite fraudum reliqua sed Pharii senis.
- Civ. Impune fraudes sagus etiamnum serit? 1335
- Sen. Vetera patescunt scelera, nil seritur novi.
- Fal. Vi. Erras, futura messe constabit, reor.
- Leg. Eloquere, Senti, quando Fortunae sumus
Hominumque ludus.
- Sen. cuncta complectar brevi. 1340
Scelus patebat, nunc patet sceleris modus;
Horresco foedae triste monumentum rei,
Sed nempe vidi, vidi ego effossas humo
Graecis, Latinis, barbaris caesas notis
Plumbi nigrantis laminas, porro notis
Devota passim nomina insontis ducis. 1345
Vidi supremis ossa functorum rogis
Frustrata - Nilum propter id moris viget;
Quid reliqua fando persequar? quid parietes
Semustulati cineris ac tabe obliti
Atra refertos? aera quid Babilonicis 1350
Arata sulcis atque imaginibus sacra?
- Fal. Vi. Quae monstra, quae portenta, Dii superi, audio!
Ergo ruinae Regiam tantae petunt?
Mirabar, illa praesidis quo se fuga
Inopina tandem verteret facta manu. 1355
Vidi palantem; propior at praedae fuga
Daret an timoris signa, nunc demum scio.
Moras quid, oro, segnis invitas traho?
Quid stupeo, nondum consuli reddor meo?
- Leg. Praeite, famuli! ... sistite, en, reducem duci! 1360
Documenta rerum cerne! proh, rerum sator!
Ergone totus, cuius innixus modo
Humeris sedebat orbis, affixus toro
Fraudumque nimio pondere oppressus iacet?

- Qui iura terris, iura qui ponto dabat, 1365
 Nunc iura victus patitur, at cuius Dei?
 Sen. Nos fata miseros, credite, et tristes agunt
 Certo sorores stamine, ex alto venit,
 Mortale quicquid patimur in terris genus;
 Stat ordo rerum certus et coelo ratus, 1370
 Quem vota nulla, mobilem nullae preces
 Fecere nostrae. tramite incedens suo
 Redimere qui vult fata sapienter sua,
 Obfirmet animos casibus vitae obvios.
 Leg. Invidia paucos praeterit, nullos tamen, 1375
 Qui pace macti floreant vitae bonis:
 Vineta laevo plena sic quondam Noto
 Afflantur, alta saepe sic nimio seges
 Senescit imbre, sic secundis obvia
 Inopina velis aura ventosas citat 1380
 Vndique procellas, incitae et puppi invidet.
 Sen. Tempus querelis - optime cavit Deus -
 Nunquam peribit, rebus afflictis opem
 Afferre praestat, si quid est tandem super
 Non abnuendum. nullus at nobis, reor, 1385
 Adhuc medelae spem quoque eripuit Deus;
 Vt spes inertes saepe frustratur, bona
 Sic multa, vidi, sedula impertit manus.
 Spe saxa captat saepe, quae nusquam videt,
 Naufragus et undis iactat in mediis manus, 1390
 Concipit et aliquis vota, dum pendet cruce.

Scena sexta

Nuncius, Legatus, <Gn.> Sentius, Chorus

- Nun. Timete fata, fata quos supra modum
 Et blandientis evehit flatus Deae.
 Leg. Satisne salvae? fare, quo res in loco est?
 Nun. O sors acerba, o sidera, o rerum vices! 1395
 Heu luctus, eheu lacrymae, heu poena, heu dolor!
 Leg. Effare propere, pectus aerumnis nec est
 Hoc imparatum; vix novi aut quicquam audiam,
 Et clade peior cladis est dubiae metus:
 Eloquere, questus amputa invisi moras! 1400
 Nun. Clarus triumphis ductor - heu! orbis dolor,
 Heu! moeror urbis -, consul ..., heu, heu! faucibus

- Invita corde vox reluctanti subit.
 Heu! Caesar, heu, heu! specimen ingenuum occidit.
- Leg. Me, me, Deorum fulmine infesto, Pater, 1405
 Sortire, si qua crimine admisso manent
 Luenda sontes; tuque, tenebrarum potens,
 Detrude in ima Tartara invisum caput.
 Haec vero scelera praeteris, Rector poli?
 Nunc feriaris? dextera nunc torpet tua? 1410
 Ecquando rapida fulmen exiliet manu,
 Si nunc sereno purus it coelo dies?
 Quaeris nocentem, Iuppiter? ego sum nocens:
 Hic ille Regum carnifex, hic proditor
 Ducum, peremptor Caesarum, ludus magi. 1415
- Sen. Animi dolorem comprime et frena impetus,
 Amicus error sceleris ut subeat locum.
- Leg. Mors innocentem sola - si faciet tamen!
 Nunc fare! vultu fata quo tandem tulit,
 Quo liberorum questibus, quo coniugis 1420
 Tangitur? amicos ultimum affatur pie?
 Expone seriem funeris, quando hoc quoque
 Superi negarunt - invide! -, ut coram ultimas
 Voces iacentis spiritum exciperem ultimum.
 Edissere, agedum, cuncta!
- Nun. me miserum! heu, iubes 1425
 Iterare questus. aula morientis thoro
 Adstabat omnis, omnis in lacrymas simul
 Abibat aula, coniugis longe tamen
 Miseranda pietas, ipse securus sui
 Patrium serena mente vestigat polum, 1430
 Magnanimus, indeiectus et, sineret gravis
 Vis dira morbi, vegetus; ut sensit diem
 Adesse summum, sponte rumpentem exitus
 Iam iam dolorem pectore ex imo trahit
 Et, 'me sinistra fata si raperent', ait, 1435
 'Adhuc querelas iustus in Superos dolor
 Expromeret; nunc fraude sublatus nova
 Vestris notas pectoribus has linquo ultimas.
 Referte patriae morte quo pacto impia
 Vitam relinquam. forte quos livor quoque 1440
 Agebat in me, vita dum mansit, ducis
 Florentis olim tanget exitium ultimum.
 Erit senatus arbiter, leges erit
 Locus invocandi, funus ignavo sequi
 Feretrumque luctu muneris fidi, reor, 1445
 Non est amici, cuncta sed fieri rata,
 Quae praecipit, quod optat, hoc demum exequi.

- Clarum triumphis, laureis clarum ducem
 Ipso iuventae flore frustratum impie,
 Raptum nefandis fraudibus, mundus pie 1450
 Germanicum lugebit, inferias meis
 Impendet umbris; lacrymas gentes dabunt,
 Et quae rigentem Tanain et Gangen bibunt,
 Et quas fluentis dives et diti alveo
 Dirimitque utrinque margine aurato Tagus, 1455
 Quaeque imminentem cernis Erimantem freto
 Nunquam abluendam, quasque crispanti coma
 Nutris, Siene, sive quas, Meroe, nutris.
 Partem sed haec facinoris - ah! - quotam expient
 Nunquam expiandi? facinus indignum tamen 1460
 Vos vindicate, nostra ni vester favor
 Quam nos fovebat potius.' Haec inter piae
 Lacrymae integrantur, lacrymae ubertim fluunt
 Interque lacrymas creber infracto sono
 Singultus, ipse mole dein corpus mali 1465
 Maiore pressus spiritum extremum dedit.
- Cho. At nos miseri, quicumque diem
 Luminis alnum cernimus aevi
 Munere praepeti,
 Quicumque moras trahimus vitae, 1470
 Dum nigra relegat revoluta soror
 Stamina triplex.
- Leg. Dehisce, tellus, quid moror? caecum Chaos,
 Tu me tuo complectere - infandum! - sinu,
 Rector silentum dire, mancipium tuum - 1475
 Quid insolentis? - asseris nondum tibi?
 Vitae nocentis stamina at nondum soror
 Quaecumque rumpit? spiritum invisum traho?
 Ducem sequemur, aequa vix causa est magis.
- Sen. Plebi patescat Regiae limen domus, 1480
 Pro foribus adstet conifer truncus recens
 A stirpe vulsus matris effoetae, triplex
 De more longum vitta quem pulla ambiat.
- Leg. Nobile feretrum pondus e tecto extrahat,
 Hic sponte lacrymas civis impendat pias 1485
 Suspiriumque munus adolescat licet.
 Vos rite, famuli, regii flammam rogi
 Exuscitate: iusta solvantur duci!
 Per compita urbis gemitus excurrat, per et
 Delubra Divum; nostra non tangunt Deos, 1490
 Stellae lacessat clamor - ah! -, laevas nimis
 Quas experimur? clamor erumpat tamen.

- Cho. Tibi moestificum, dux infelix,
 Aera gemitu ferit alterno
 Flebile carmen, tibi feralem 1495
 Edit sonitum clangore tuba,
 Non quo solita est, cum postremos
 Resecuta sonos monuit colles
 Retulitque suis vasta Ercinia
 Vallibus aeris verba canori. 1500
- Leg. Accede, civis, civis, accede et vaca,
 Documenta rerum cerne, quem gentes modo
 Tremuere, Phoebi quaeque nascentis iubar,
 Quaeque occidentis, quaeque Parrasium vident
 Plastrum bubulco creditum Arctoo, Notus 1505
 Seu quos adurit solis aestivi face.
 Testis cruentis Rhenus aut albis vadis
 Stagnare doctus, testis exuviis, Tybri,
 Animosus Ister ire dedoctus tuis,
 Ercinia testis una Romanis fuit 1510
 Vixdum trophaeis nemore quae vasto satis;
 Ergo feretro pondus incumbit leve
 Vrnae futurum levius etiamnum brevi:
 A quo catenae barbarorum regulis
 Chalybumque pondus, pondus incubuit grave? 1515
 Hic ille victor Marte metuendus fero,
 Domitor trionum, terror Atlantis, Noti
 Zephyrique terror? ille Regnorum metus?
 Lustris peractis quippe Pellaeo duci
 Par, mente certe melior, haud impar manu, 1520
 Lustravit orbem, fulminis ritu celer
 Difflavit hostes, nomini aut Latio graves
 Aut imminentes. ite per fortis Dacae
 Infesta nuper tela, nunc nulla, imperi
 Seu tela vestri nempe munimen, nives 1525
 Calcate Getidas, ite per flavi iuga
 Cimbri, Quirites; ite, seu terras libet -
 Sine fraude licet! - intrare seu pontum magis.
 Vestigia dum memineris, ingentis simul
 Quicquid tueris esse victoris tamen, 1530
 Quicumque coeli visis Arctoi plagam,
 Quod tela fida barbarorum, pervia
 Quod Regna, Latium rite quod nomen viget:
 Vires timentur, statque maiestas. suum
 Pondus senatus obtinet, leges suum; 1535
 Quodcumque tandem est, munus est nostri ducis.
 Iterate luctus civium assensu pio,
 De more, pueri, plangite - infandum! - manu.

- Cho. Lumina, flumen ducite geminum;
Si vacat, omnis ades et vires 1540
Exprome, dolor. vacat et geminum
Pectora contra rite lacertum
Armat et omnes vires exerit,
Resonant crebro coniuratae
In bella manus verbere planctus. 1545
- Leg. Miserande ductor, ductor infelix, tuos
Sic ad Quirites Marte damnato redis?
Hi sunt triumpho? hae laureae? o rerum vices!
Feretrum quadrigis, plausibus luctus, sacrae
Mutas cupressum Daphnidi, vitam neci? 1550
Miserande ductor!
- Sen. nostra nec multo alea
Aequior, amice, durior certe tua.
Miseranda coniux, astra quam iuste impia
Procul hinc laccessis numen - ah! - laevum vocans?
- Leg. Nam quae libido funebri late omnia 1555
Mersisse luctu? lacrymis late simul
Damnasse gentes? ilicet tantan' placet
Efferre vires mole sacrilegas? placet
Tanton' furores exeri precio? impetus
Tanton' periclo sic sequi demum placet? 1560
Proh, nulla rerum tuta non usquam fides!
Proh, tuta nusquam sanctitas, proh numina!
- Cho. Dic, age, mecum, moesta iuventus:
Nulli parcit Libitina ferox,
Nil sceptrum iuvant, nil Regna iuvant 1565
Capitisque decus!
Non galea est capiti ut decus!
- Leg. Tu iam lupatis, Phoebe, anhelantes equos
Solvens, Iberis mergis emeritos aquis.
At nos - iniqua fata sic demum iubent -, 1570
At nos Olympo gemina nox urget, mali
Non sic nocentes, summe proh rerum sator!
- Cho. Sed nempe fallit omnes
Spes haec inanis aevi,
Flos veluti micans, 1575
Qui, Luciferum si videt ortum,
Non videt Hesperum.

<Finis>

Hinweise zur Textgestaltung

Zugrunde liegen die Handschrift von ca. 1602-1612 (Ms. 2677 3v-40v, Civica Biblioteca Augusta, Perugia) und deren zweisprachige Erstausgabe durch Flammini (1987). Orthographie und Interpunktion wurden überarbeitet und nach Möglichkeit vereinheitlicht; im folgenden notiert sind Abweichungen nur von dem gegenüber der Handschrift bereits deutlich bearbeiteten Text von Flammini. So wurde stets gedruckt *i* für *j*, *v* für konsonantisches *u*, *u/V* für vokalisches *u/U*, *causa* für *caussa* sowie gegen Flammini *auth-* statt *aut-/auct-* (PÜberschrift, 456, 540, 1006, 1226), *Hesper-* statt *Esper-* (1150), *men'* statt *men* (1288), *sylv-* statt *silv-* (216), *squall-* statt *squal-* (380), *thor-* statt *tor-* (19, 140, 1426). Für die Klammern der Handschrift stehende Gedankenstriche wurden am vorausgehenden Versende statt am Versanfang gedruckt. Groß geschrieben wurde: *Deus/Divus, Dea/Diva* (A23, 25, 26, 30, 132, 138, 139, 141, 237, 241, 337, 423, 509, 599, 625, 640, 647, 648, 651, 752, 755, 760, 774, 780, 785, 792, 793, 818, 848, 862, 885, 894, 931, 939, 944, 963, 969, 971, 977, 1021, 1076, 1078, 1097, 1105, 1127, 1130, 1142, 1172, 1183, 1235, 1238, 1239, 1240, 1253, 1311, 1313, 1333, 1352, 1366, 1382, 1386, 1393, 1405, 1490, 1490), *Rector* (805, 1273, 1409), *Rex/Reg-* (A13, A14, 191, 256, 337, 450, 517, 549, 552, 560, 561, 644, 644, 646, 648, 652, 967, 1096, 1097, 1194, 1198, 1255, 1272, 1327, 1353, 1414, 1480, 1518, 1533, 1565), *Heros* (548, 1088), *Superi* (6, 197, 541, 593, 795, 803, 881, 892, 945, 949, 962, 1103, 1251, 1436) sowie 839 *Pater* (in Anrede), 897 *Olympo*, 1571 *Olympo* und im Darstellerverzeichnis *Minister*; klein dagegen: v507 *castrorum*, 1343 *barbaris*. Bei der Nennung der Darsteller wurde ergänzt 1,3 *Antiochiensium* (wie Flammini), *Patres singuli*, 5,6 *Falsus Vibius* als Erläuterung für die folgende Sprecherabkürzung und 5,5 *Gn.*; die Reihenfolge wurde geordnet 3,2 statt *MPr*.

- A1 *Iulius Casear* Flammini statt *T. Iulius Caesar*
 38 *Athos* Flammini statt *Athlos*
 224 *Atlantis* Flammini statt *Athlantis*
 512 *Armenii* Flammini statt *Armeni*
 530 *Rhodopeius* Flammini statt *Rodopeius*
 636 *publicae* Beck statt *publice*
 888 *Tonantis* Flammini statt *Tonanti*
 1024 *fessus, his verbis (his sc. civibus)* Beck statt *fessus his: verbis*
 1087ff. cf. Aureli, 'Pompeius' 1093-1101 in fast gleicher Formulierung (anders Flammini):
 1087 *perenni* Pomp. 1093 statt *perenne*.
 1089 *scelus* Pomp. 1095 statt *simul*
 1090 *simul*. Pomp. 1096 statt *scelus*
 1091 *suum, ecquid? - evasisse* Pomp. 1097 statt *suum. quid evasisse*
 1092 *timens* statt *pavens* Pomp. 1098
 1126 *orbita* Flammini statt *orbitae*
 1242 *Rhamnisis* Flammini statt *Ramnisis*
 1366 *Dei* Beck statt *Deus*
 1540 *omnis* Beck statt *omnes*

'Komma' gestrichen vor *et, atque, -que, neque, nec, aut, vel, -ve, an, quam* u.ä.: A17, 122, 143, 211, 217, 273, 310, 313, 337, 359, 417, 418, 440, 473, 484, 489, 494, 497, 501, 510, 513, 514, 517, 520, 524, 526, 553, 577, 614, 729, 769, 896, 1025, 1072, 1109, 1199, 1213, 1214, 1257, 1363, 1528

'Komma' gestrichen nach: A5 *cladem*, A6 *caesae* -, A21 *consulis*, 30 *Delon*, 35 *labor*, 107 *preme*, 116 *venenis*, 116 *canit* -, 119 *Pharius*, 119 *est* -, 127 *tum*, 143 *eant*, 165, 178 *honoris*, 195 *mundi*, 260 *modo*, 262 *ferre* -, 335 *mihi*, 409 *tu*, 477 *caedes*, 478 *summa*, 502 *serie*, 582 *iugis*, 582 *felix!* -, 637 *sciam*, 753 *thalami*, 760 *parenti*, 776 *quin*, 923 *metu*, 974 *flagrans*, 975 *horret*, 995 *ducis*, 1008 *dixi*, 1098 *nos*, 1108 *artifex*, 1109 *mirum!* -, 1208 *ego*, 1209 *nefas* -, 1273 *perago*, 1273 *fave* -, 1284 *tu*, 1284 *modum* -, 1295 *o*, 1296 *fluis* -, 1298 *toros*, 1346 *rogis*, 1347 *frustrata*, 1382 *querelis*, 1382 *Deus* -, 1401 *ductor*, 1423 *negarunt*, 1474 *complectere*, 1474 *infandum!* -, 1475 *tuum*, 1476 *insolentis?* -, 1491 *clamor*, 1527 *libet*, 1528 *licet!* -, 1538 *plangite*, 1538 *infandum!* -, 1570 *nos*

'Komma' ergänzt: A17 *et*, A17 *publica*, 4, 21, 23 *animus*, 74, 102, 102, 105 *esse*, 109, 113, 120, 132 *esse*, 136, 137 *unum*, 151 *accolas*, 169 *profundum*, 177 *triumphi*, 196, 243, 248, 253, 258 *capax*, 263, 264, 265 *puto*, 280, 284, 294, 295, 348, 348, 348, 406, 406, 422, 422, 424, 472, 472, 521, 525 *et*, 525 *fraternas*, 593, 597, 598, 601 *tamen*, 625, 629, 629, 639, 652 *est*, 652 *optas*, 665, 687, 697, 697, 706, 708, 714, 714, 714, 715, 715, 715, 717, 721, 721, 747 *probe*, 747 *sentio*, 748 *reor*, 752 *quid*, 768 *vix*, 777, 777, 780, 817, 817, 817, 819, 819, 819, 819, 839, 839, 839, 904, 906, 926, 926, 955, 955, 988, 989, 1013, 1014, 1024, 1031 *emergit*, 1034, 1034, 1038 *ac*, 1048, 1057 *vindicta*, 1063 *is*, 1082, 1100 *vocat*, 1101 *et*, 1102, 1105

- Deo*, 1117, 1118, 1142, 1212 *proh*, 1250 *arte*, 1268, 1268, 1290, 1291 *adhuc*, 1297 *faxo*, 1354, 1357, 1360 *sistite*, 1360 *en*, 1361, 1368 *venit*, 1402 *heu*, 1404 *heu*, 1405 *infesto*, 1425, 1425, 1425, 1435 *et*, 1446 *rata*, 1467, 1534, 1561, 1562 *proh*, 1563 *dic*, 1563 *age*, 1570, 1576
- 'Komma' statt 'Punkt': 858
 'Komma' statt 'Doppelpunkt': 322, 370, 607, 1416
 'Komma' statt 'Strichpunkt': 210, 667, 1378
 'Komma' statt 'Fragezeichen': 330
 'Komma' statt 'Klammer': im Darstellerverzeichnis *Senex*
 'Komma' statt 'Gedankenstrich': 253, 257 *est*, 257 *metue*, 985, 986
- 'Punkt' gestrichen: 1091 *suum*
 'Punkt' ergänzt: 259, 322, 371, 1090, 1483, 1500
 'Punkt' statt 'Doppelpunkt': 50, 117, 375, 448, 490, 749 *pericli*, 774, 786, 792, 891, 984, 1102, 1274, 1440, 1458, 1541
 'Punkt' statt 'Strichpunkt': 9, 45, 53, 775, 1061, 1372
 'Punkt' statt 'Komma': 144 *Patres*, 263, 862, 1385, 1403, 1534, 1552
 'Punkt' statt 'Ausrufezeichen': 1249, 1313, 1417
- 'Strichpunkt' ergänzt: 1007
 'Strichpunkt' statt 'Punkt': 206, 218
 'Strichpunkt' statt 'Doppelpunkt': 10, 30, 110, 182, 294, 398, 425, 482, 615, 624, 632, 755, 883, 978, 1106, 1112, 1314, 1437, 1527
 'Strichpunkt' statt 'Komma': 7, 18, 21, 47, 51, 63, 113, 128, 173, 227, 253, 263, 316, 410, 415, 438, 446, 487, 492, 595, 666, 742, 776, 781, 814, 839, 854, 903, 917, 925, 927, 965, 980, 1032, 1037, 1048, 1059, 1070, 1102, 1117, 1120, 1148, 1204, 1210, 1231, 1263, 1272, 1281, 1297, 1301, 1307, 1333, 1340, 1347, 1356, 1369, 1386, 1398, 1407, 1452, 1490, 1535, 1539
- 'Doppelpunkt' gestrichen: 1024 *his*, 1434 *trahit*
 'Doppelpunkt' statt 'Punkt': 133
 'Doppelpunkt' statt 'Komma': 109, 120, 399, 630, 1105, 1188, 1308
- 'Fragezeichen' ergänzt: 1091
 'Fragezeichen' statt 'Ausrufezeichen': 390
- 'Ausrufezeichen' gestrichen: 1205 *caput*, 1360 *reducem*, 1382 *Deus*
 'Ausrufezeichen' ergänzt: 1360 *duci*, 1401, 1402, 1402, 1404, 1404
 'Ausrufezeichen' statt 'Doppelpunkt': 432
 'Ausrufezeichen' statt 'Komma': 992
- 'Gedankenstrich' gestrichen: P6 *Romano*, P7 *data*, 46 *media*, 46 *visu*, 169 *profundum*, 170 *reus*, 253 *urget*, 263 *opera*, 263 *vides*, 270 *fraudis*, 270 *fare*, 657 *loco*, 658 *metue*, 671 *partes*, 671 *obsecro*, 744 *pericli*, 744 *moror*, 747 *probe*, 747 *sentio*, 748 *esse*, 748 *reor*, 764 *nempe*, 764 *vidi*, 917 *movebit*, 917 *faxo*, 981 *mitte*, 981 *moneo*, 1112 *vacet*, 1112 *perge*, 1187 *rapit*, 1188 *vivite*, 1202 *fida*, 1202 *usus*, 1205 *ego*, 1205 *caput*, 1230 *ruit*, 1231 *est*, 1307 *ille*, 1347 *viget*, 1367 *miseros*, 1367 *credite*, 1418 *tamen*, 1431 *et*, 1432 *morbi*
 'Gedankenstrich' ergänzt: 783, 783, 1091, 1091, 1401, 1402, 1459, 1459, 1491, 1491, 1554, 1554
- 'Klammer' gestrichen um: v131 *Antiochiensium*
- 'Anführungszeichen' gestrichen vor: 1435 *et*
 'Anführungszeichen' ergänzt vor: 1435 *me*